

ВПЛИВ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ НА БЮДЖЕТНУ ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ*Гусаревич Н. В.,
Маркуц Ю. І.

Актуальність теми дослідження. В умовах фінансової глобалізації важливим є визначення впливу валютної політики на бюджетну збалансованість, забезпечення сталого економічного розвитку, підтримка макроекономічної рівноваги в країні. Дослідження питання щодо впливу валютної політики на бюджетну збалансованість є досить актуальним.

Постановка проблеми. В сучасних умовах, в умовах трансформаційних змін валютний курс та особливості його формування є невід'ємною складовою забезпечення розвитку фінансової системи країни. Особливо вагомим є питання щодо забезпечення ефективної взаємодії валютної і бюджетної політики як одного з найважливіших факторів розвитку економіки шляхом реіндустріалізації та модернізації. Одним із важливих завдань сучасної валютної політики є створення механізму попередження стрімкого відтоку капіталу та різких коливань валютного курсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика валютної політики держави є на сьогодні доволі актуальною для більшості країн світу та поширеною в наукових працях відомих зарубіжних та вітчизняних науковців. Вагомий внесок у дослідження питань валютного курсу та валютної політики зробили такі зарубіжні вчені: Р. Барро, Д. Бьюкенен, А. Вагнер, Дж. Кейнс, Д. Рікардо, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, У. Томпсон, Ф. Фрідман та інші. Теоретичним та практичним питанням щодо формування основних цілей та інструментів валютної політики в умовах трансформаційних змін в економіці присвячені роботи таких вітчизняних науковців: О. Василюк, І. Запатріної, А. Мазаракі, Ю. Пасічника, М. Пасічного, В. Федосова, І. Чугунова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте існує ряд недостатньо розкритих питань, які стосуються впливу коливання валютного курсу на вагомні макроекономічні показники в умовах трансформації економіки.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданням дослідження є аналіз впливу валютного курсу на бюджетну збалансованість. Метою дослідження є визначення основних завдань валютної політики України.

Метод або методологія проведення дослідження. При написанні статті було використано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структурування, аналізу та синтезу та ін.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). У статті здійснено аналіз валютного курсу та визначено його вплив на формування дефіциту бюджету та державного боргу. Розкрито завдання сучасної грошово-кредитної та валютної політики, розглянуто напрями забезпечення ефективної взаємодії валютної і бюджетної політики.

Галузь застосування результатів. Результати цього дослідження можуть бути застосовані в процесі формування та реалізації валютної політики України.

Висновки відповідно до статті. Збереження збалансованості, стійкості та стабільності бюджетів різних рівнів є стратегічним завданням бюджетної політики, особливо в умовах трансформаційних змін. Бюджетна збалансованість характеризується співвідношенням бюджетних витрат і надходжень, їх пропорційною зміною в умовах економічної невизначеності. Важливими є забезпечення ефективної взаємодії валютної і бюджетної політики як одного з найважливіших факторів розвитку економіки шляхом реіндустріалізації та модернізації. Вирішення цих питань передбачає об'єктивну оцінку ситуації у вітчизняній та світовій економіці, врахування реальних можливостей країни в досягненні головних стратегічних цілей та забезпеченні економічного розвитку.

Ключові слова: валютний курс, валютна політика, бюджетна збалансованість, державний борг, дефіцит бюджету, курс національної валюти.

ВЛИЯНИЕ ВАЛЮТНОЙ ПОЛИТИКИ НА БЮДЖЕТНУЮ СБАЛАНСИРОВАННОСТЬГусаревич Н. В.,
Маркуц Ю. И.

Актуальность темы исследования. В условиях финансовой глобализации важным является определение влияния валютной политики на бюджетную сбалансированность, обеспечения устойчивого экономического развития, поддержка макроекономического равновесия в стране. Исследование вопроса о влиянии валютной политики на бюджетную сбалансированность является весьма актуальным.

Постановка проблемы. В условиях трансформационных изменений валютный курс и особенности его формирования являются неотъемлемой составляющей обеспечения развития финансовой системы страны. Особенно значимым является вопрос обеспечения эффективного взаимодействия валютной и бюджетной политики как одного из важнейших факторов развития экономики путем реиндустриализации и модернизации.

* Роботу виконано в межах фундаментальної науково-дослідної роботи «Бюджетна стратегія економічного зростання» (номер державної реєстрації 0118U000128).

Анализ последних исследований и публикаций. Проблематика валютной политики государства является сегодня достаточно актуальной для большинства стран мира и распространенной в научных трудах известных зарубежных и отечественных ученых. Большой вклад в исследование вопросов валютного курса и валютной политики сделали такие зарубежные ученые: Р. Барро, Д. Бьюкенен, А. Вагнер, Дж. Кейнс, Д. Рикардо, П. Самуэльсон, Дж. Стиглиц, У. Томпсон, Ф. Фридман и другие. Теоретическим и практическим вопросам по формированию основных целей и инструментов валютной политики в условиях трансформационных изменений в экономике посвящены работы таких отечественных ученых: А. Василюк, И. Запатриной, А. Мазараки, Ю. Пасечника, М. Пасечного, В. Федосова, И. Чугунова и других.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Однако существует ряд недостаточно раскрытых вопросов, касающихся влияния колебания валютного курса на весомые макроэкономические показатели в условиях трансформации экономики.

Постановка задачи, цели исследования. Задачей исследования является анализ влияния валютного курса на бюджетную сбалансированность. Целью исследования является определение основных задач валютной политики Украины.

Метод или методология проведения исследования. При написании статьи были использованы совокупность методов научного исследования: системного подхода, статистического анализа, структурирования, анализа и синтеза и др.

Изложение основного материала (результаты работы). В статье осуществлен анализ валютного курса и определено его влияние на формирование дефицита бюджета и государственного долга. Раскрыта задача современной денежно-кредитной и валютной политики, рассмотрены направления обеспечения эффективного взаимодействия валютной и бюджетной политики.

Область применения результатов. Результаты этого исследования могут быть применены в процессе формирования и реализации валютной политики Украины.

Выводы в соответствии со статьей. Сохранение сбалансированности, устойчивости и стабильности бюджетов различных уровней является стратегической задачей бюджетной политики, особенно в условиях трансформационных изменений. Бюджетная сбалансированность характеризуется соотношением бюджетных расходов и поступлений, их пропорциональной изменением в условиях экономической неопределенности. Важны обеспечения эффективного взаимодействия валютной и бюджетной политики как одного из важнейших факторов развития экономики путем реиндустриализации и модернизации. Решение этих вопросов предполагает объективную оценку ситуации в отечественной и мировой экономике, учета реальных возможностей страны в достижении главных стратегических целей и обеспечении экономического развития.

Ключевые слова: валютный курс, валютная политика, бюджетная сбалансированность, государственный долг, дефицит бюджета, курс национальной валюты.

THE IMPACT OF MONETARY POLICY ON BUDGETARY BALANCE

Husarevych Nataliia,
Markuts Yuliya

Relevance of the research topic. In the context of financial globalization, it is important to determine the impact of monetary policy on budgetary balance, ensure sustainable economic development, and support macroeconomic equilibrium in the country. The study of the impact of monetary policy on a balanced budget is very relevant.

Formulation of the problem. Under the conditions of transformational changes, the exchange rate and the peculiarities of its formation are an integral part of ensuring the development of the country's financial system. Of particular importance is the issue of ensuring the effective interaction of monetary and budgetary policies as one of the most important factors in the development of the economy through reindustrialization and modernization.

Analysis of recent research and publications. The problem of the state's monetary policy is today quite relevant for most countries of the world and widespread in the scientific works of famous foreign and domestic scientists: T. Bogolib, V. Heyets, I. Zapatrina, J. M. Keynes, N. Kornienko, A. Laffer, I. Lyutyi, A. Mazaraki, R. Masgrayev, V. Makogon, V. Oparin, M. Pasichnyi, A. Smith, J. Stiglitz, V. Fedosov, I. Chugunov, S. Yurii and others.

Selection of unexplored parts of the general problem. However, there are a number of insufficiently disclosed issues regarding the impact of exchange rate fluctuations on significant macroeconomic indicators in the context of economic transformation.

Setting the task, the purpose of the study. The objective of the study is to analyze the impact of the exchange rate on budgetary balance. The aim of the study is to determine the main objectives of the monetary policy of Ukraine.

Method or methodology for conducting research. The article uses a set of scientific methods: the system approach, statistical analysis, structuring, analysis and synthesis.

Presentation of the main material (results of work). The article analyzes the exchange rate and determines its effect on the formation of the budget deficit and public debt. The task of modern monetary and foreign exchange policy is delivered, directions of ensuring effective interaction of monetary and budget policies are considered.

The field of application of results. The results of this study can be applied in the process of formation and implementation of the monetary policy of Ukraine.

Conclusions according to the article. *Maintaining balance and stability of budgets of various levels is a strategic objective of budget policy, especially in the context of transformational changes. Budget balance is characterized by the ratio of budget expenditures and revenues, their proportional change in economic uncertainty. It is important to ensure the effective interaction of monetary and budgetary policies as one of the most important factors in the development of the economy through reindustrialization and modernization. The solution of these issues involves an objective assessment of the situation in the domestic and world economies, taking into account the country's real capabilities in achieving the main strategic goals and ensuring economic development.*

Keywords: *exchange rate, exchange rate policy, budget balance, budget deficit, public debt, national currency rate.*

JEL Classification: *E52, H62, H63*

Актуальність теми дослідження. В умовах світової фінансової глобалізації та розширення міжнародних економічних відносин стає досить актуальним ефективний і збалансований вплив держави на валютно-фінансову сферу. На сучасному етапі вагомими стратегічними напрямками зовнішньоекономічної політики є: зовнішньоторговельна політика, політика в області залучення іноземних інвестицій та регулювання національних капіталовкладень за кордоном, валютна політика, а також вирішення завдань збалансованості зовнішньоекономічних операцій з окремими державами і регіонами.

Міжнародний валютний ринок, що впливає на економіку будь-якої держави, є одним з головних складових міжнародних економічних відносин. Від курсу валют залежать такі параметри економічного розвитку, як зовнішня торгівля, обсяги виробництва, потоки капіталу та багато інших. В умовах глобалізації, в рамках якої спостерігається посилення взаємозв'язку і взаємозалежності національних валют від розвитку міжнародного ринку, необхідно розробляти моделі і методи регулювання валютного курсу з метою прогнозування динаміки його зростання або падіння. Саме тому протягом довгого періоду вітчизняні та зарубіжні економісти намагаються розробити моделі, відповідно до яких здійснюється формування валютного курсу.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. За сучасних економічних умов розвитку нашої країни, формування виваженої валютної політики, досягнення тривалої бюджетної збалансованості розкрито у працях вітчизняних вчених: Т. Боголіб, О. Василюк, В. Гейця, І. Запатріної, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, І. Луніної, І. Лютого, А. Мазаракі, В. Макогон, В. Опаріна, М. Пасічного, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та інших.

Серед вагомих досліджень зарубіжних вчених у сфері впливу валютної політики на формування збалансованого бюджету слід назвати праці: Р. Барро, Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, С. Вітте, Дж. М. Кейнса, П. Кругмана, А. Лаффера, Р. Масгрейва, Р. Манделла, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, М. Сперанського, Дж. Стігліца, С. Фішера.

При цьому, враховуючи трансформації на валютному ринку, зміни у вітчизняній фінансовій політиці, доцільним є підвищення якісного рівня формування збалансованого бюджету як інструменту економічного розвитку країни.

Метою дослідження є визначення впливу валютної політики на збалансованість державного бюджету.

Завдання дослідження: Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: здійснити аналіз валютного курсу та визначити його вплив на формування дефіциту бюджету та державного боргу, розкрити завдання сучасної грошово-кредитної та валютної політики, розглянути напрями забезпечення ефективної взаємодії валютної і бюджетної політики.

Методи дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження, у тому числі системний та структурний методи – при визначенні показників валютного курсу, статистичний аналіз - для аналізу частки дефіциту державного та зведеного бюджетів у структурі ВВП України. На основі системного підходу визначено вплив коливання валютного курсу на збалансованість бюджетних показників. Методами структурування та синтезу обґрунтовано особливості використання програмно-цільового методу як інструменту досягнення встановлених фінансових пріоритетів держави.

Результати дослідження. Вагомими макроекономічними показниками - від темпів інфляції до стану державного бюджету - прямо чи опосередковано відчувають на собі наслідки зміни валютного курсу, як номінального, так і реального. Від рівня і динаміки валютного курсу залежить конкурентоспроможність національних товарів на міжнародних ринках, обсяги експорту та імпорту. Валютний курс впливає також на напрями міжнародних потоків капіталу. Рішення про вкладення капіталу в активи тієї чи іншої країни приймається виходячи з очікуваного реального прибутку на інвестований капітал, яка залежить від процентної ставки і очікуваних змін валютного курсу. Динаміка валютного курсу, ступінь і частота його коливань в кінцевому підсумку є показниками економічної та політичної стабільності країни. Тож валютний курс є об'єктом, і інструментом макроекономічної політики. Роль, яку відіграє валютний курс у функціонуванні економічної системи, а також його місце в системі заходів макроекономічного регулювання багато в чому залежить від того, який режим валютного курсу обирає країна.

Основними завданнями реалізації валютної політики є – забезпечення сталого економічного розвитку, підтримка макроекономічної рівноваги в країні, сприяння ціновій стабільності, встановлення рівноваги платіжного балансу тощо. Суб'єктом здійснення валютної політики в Україні є Національний банк України. В умовах посилення фінансових дисбалансів у світі змінюються підходи до визначення пріоритетності цілей та інструментів щодо їх досягнення [1]. В сучасних умовах вагомими завданнями валютної політики НБУ є забезпечення фінансової стабільності економіки, яка включає стабільність національної валюти, та виступає необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку економіки.

Обмеженість у власних фінансових ресурсах, які необхідні країні для підтримки курсу національної валюти, покриття бюджетного дефіциту, виконання внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань, фінансування проектів тощо, призводить до використання урядом позик. Позитивним результатом залучення позик є ефективне їх використання, яке в подальшому призводить до економічного зростання. З іншої сторони, надмірне нарощення боргових зобов'язань може привести до порушення макроекономічної стабільності та до фінансової кризи. На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки, питання управління зовнішньою заборгованістю є дуже важливим для України.

Як зазначила О. Береславська, стабілізації обмінного курсу зазвичай сприяють: 1) зниження рівня підтримки ліквідності банківської системи і здійснення посиленого контролю за коштами, що одержують банки через систему каналів рефінансування; 2) надання пріоритетності валютним обмеженням у системі валютного регулювання НБУ до часу стабілізації ситуації на валютному ринку; 3) застосування заборон у наданні кредитів позичальникам у іноземній валюті, які не мають валютних доходів; 4) розроблення та впровадження рекомендацій НБУ щодо діяльності комерційних банків у сфері зменшення відсоткових ставок за валютними депозитами; 5) застосування заборон щодо будь-якого роду розрахунків у іноземній валюті на території України [2].

Одним із важливих завдань сучасної грошово-кредитної та валютної політики є створення механізму попередження стрімкого відтоку капіталу та різких коливань валютного курсу. Адже найбільш небезпечними для економіки країни є непередбачувані саме різкі коливання курсу національної валюти. Усі фінансові кризи зазвичай пов'язані з різкими коливаннями курсу національної валюти, і саме тому на сучасному етапі, для забезпечення стабільного економічного розвитку, необхідно активізувати систему прогнозування курсу валюти у взаємозв'язку з цінами, реальними доходами населення, бюджету та видатками бюджету на соціальний захист населення. Захист та стійкість національної валюти неможливо забезпечити шляхом підкорення грошово-кредитної політики, зниження інфляції.

Колівання курсу національної валюти (табл. 1) в першу чергу впливає на вартість товарів у міжнародній торгівлі, на вартість прямих та портфельних інвестицій. При зниженні курсу національної валюти відбувається зниження цін на національні товари на міжнародному ринку, що в подальшому стимулює до їх експорту, тому що товари таким чином стають конкурентноспроможними в ціні з відповідними аналогічними іноземними товарами. При цьому починає рости ціна на імпортовані товари та це призводить до скорочення їх на внутрішньому ринку. А при зростанні курсу національної валюти відбувається ріст цін на товари національного виробника на міжнародному ринку та це призводить до скорочення експорту даних товарів. А як наслідком починає зростати імпорт іноземних товарів, адже ціни на них починають знижуватися.

Відповідно до даних табл. 1, за останні 4 роки відбулося доволі стрімке знецінення гривні нижче 25 грн. за долар США, а з 2016 р. обмінний курс стабілізувався в межах 26-27 грн. за долар (зі слабким спадним трендом). Виразно помітно більшу волатильність обмінного курсу, що цілком природно після переходу до інфляційного таргетування інфляції (з 2015 р.), яке передбачає більшу гнучкість обмінного курсу.

Таблиця 1. Курс національної валюти за 1 долар США

Роки	Курс долара США, грн.
2000	5,4
2001	5,3
2002	5,3
2003	5,3
2004	5,3
Середній курс за 2000-2004	5,3
2005	5,1
2006	5,1
2007	5,1
2008	5,3
2009	7,8
Середній курс за 2005-2009	5,5
2010	7,9
2011	8,0
2012	8,0
2013	8,0
2014	11,9
Середній курс за 2010-2014	6,4
2015	21,8
2016	25,6
2017	26,0
2018	27,0
Середній курс за 2015-2018	25,1

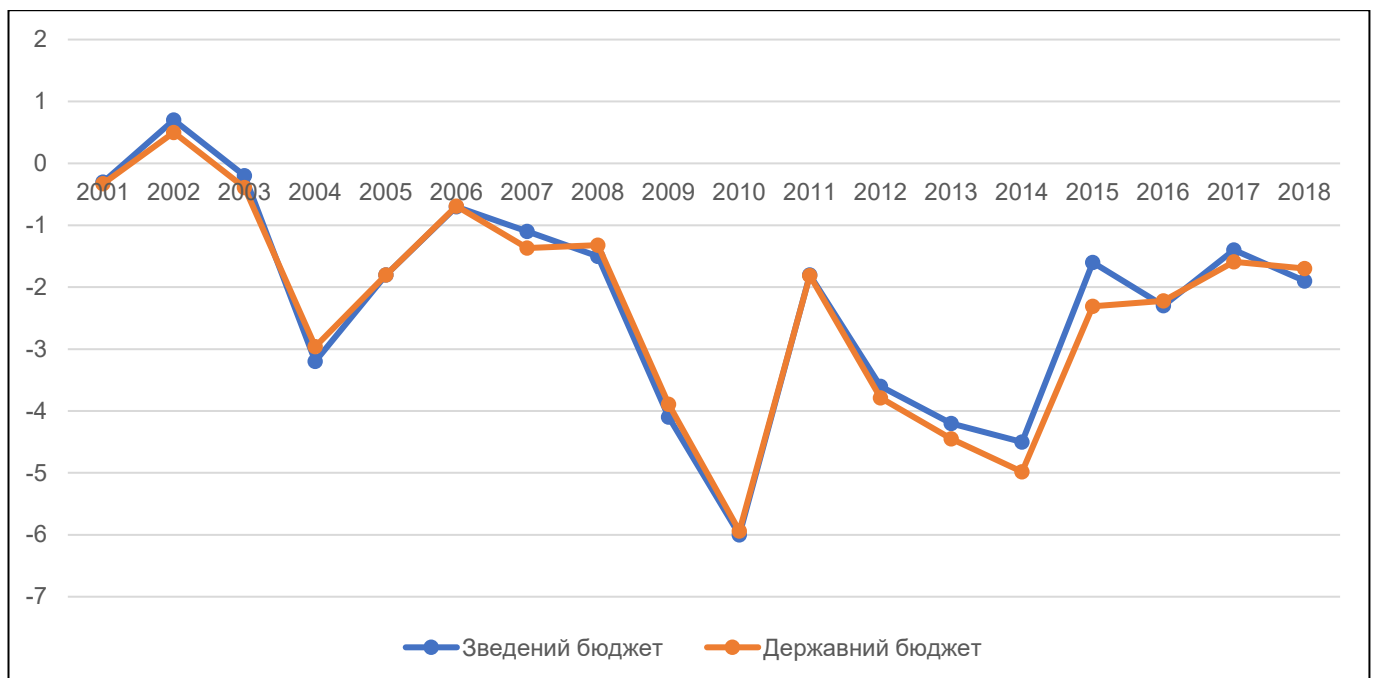
Джерело: складено авторами за даними Національного банку України [7]

Таким чином у результаті коливання курсу національної валюти змінюються об'єми зовнішньоторговельного обороту країни, а отже і наповнення бюджету країни, за рахунок загальнообов'язкових податків, зборів та платежів, а саме митного збору. Надходження до бюджету впливають на валютний ринок декількома шляхами. По-перше, виконання податкових зобов'язань може схилити до продажу іноземної валюти з метою отримання необхідних активів у національній валюті. У доларизованій економіці така поведінка стосується не лише експортерів, але й підприємств, що не займаються зовнішньоекономічною діяльністю. По-друге, зростання надходжень до бюджету може бути наслідком економічного зростання, що підвищує попит на гроші. Відповідно виникатиме тенденція до продажу іноземної валюти, передусім за умови стабільності грошової одиниці. Якщо при цьому виникатимуть очікування майбутнього підвищення обмінного курсу, продаж іноземної валюти лише посилиться в очікуванні підвищеного доходу від ревальвації грошової одиниці. По-третє, загальний оптимізм, яким зазвичай супроводжується економічне зростання, схилитиме населення до продажу іноземної валюти. Зрозуміло, що поява спекулятивних очікувань лише підсилить цей процес.

Отже, оскільки зміна валютного курсу впливає на рівень внутрішніх цін, будуть змінюватися обсяги надходжень і від внутрішніх податків, перш за все непрямих (ПДВ, акцизи та ін.). Від рівня внутрішніх цін залежить і рівень заробітної плати, тому через деякий час після зміни валютного курсу можуть змінитися і надходження від податку на прибуток. У видатках державного бюджету зміна валютного курсу вплине, по-перше, на вартість державних закупівель товарів і послуг, причому не тільки імпортних, а й вітчизняних, так як їх ціни теж будуть змінюватися. По-друге, можуть змінитися витрати на виплату заробітної плати державним службовцям та всім працівникам бюджетних установ. По-третє, суттєво зміняться витрати з погашення та обслуговування зовнішнього боргу, обчислені в національній валюті.

Підвищення видатків державного бюджету та скорочення доходів призводить до збільшення дефіциту державного бюджету, який призводить до ослаблення валютного курсу і нарощування боргів країни як на міжнародному ринку так і на внутрішньому, а профіцит – до зростання валютного курсу [3]. У більшості випадків дефіцит бюджету супроводжується збільшенням пропозиції грошової маси, що обмежує пропозицію іноземної валюти, тому що учасники ринку очікують девальвацію грошової одиниці.

Поряд з цим, кожна країна з метою підтримки безпечного рівня бюджетного дефіциту та державного боргу визначає свої граничні показники. Зокрема, відповідно до Основних напрямів бюджетної політики на 2019-2021 роки в Україні граничний обсяг дефіциту державного бюджету передбачено на рівні 2,2 % ВВП, граничний обсяг державного боргу на рівні не більше 56 % ВВП [8].

Рисунок 1. Частка дефіциту зведеного та державного бюджету у ВВП, %

Джерело: складено авторами за даними Державної казначейської служби України [9]

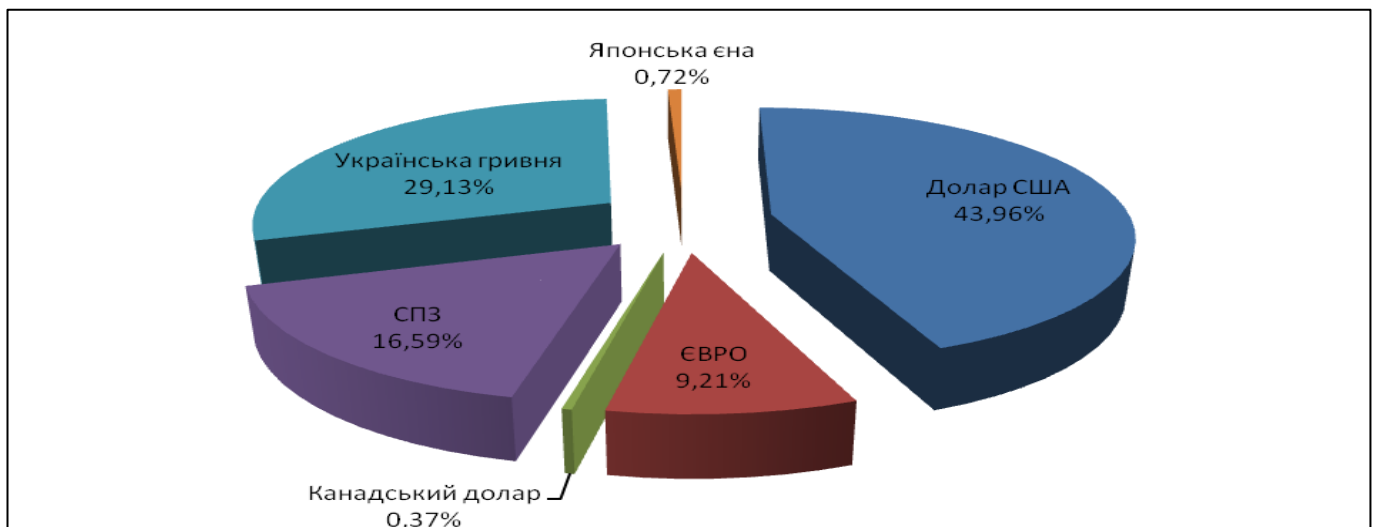
Доцільно відмітити, що значний рівень бюджетного дефіциту в умовах реформування системи державних фінансів здебільшого спричиняє зростання процентних ставок. При штучному утриманні яких активізуються інфляційні процеси та зростає попит на кредитні ресурси, що відповідно зумовлює нераціональний розподіл фінансових ресурсів.

Таким чином, стан державного бюджету країни в результаті коливання валютного курсу може як покращитися, так і погіршитися, що залежить від багатьох чинників, а саме: величини і структури зовнішнього

боргу, частки доходів від зовнішньоекономічної діяльності в загальній структурі доходів бюджету країни, системи оподаткування, частки імпорту в загальній структурі державних закупівель товарів та послуг та ін.

Вагоме значення у підвищенні ефективності державної політики матиме створення єдиної системи управління державним боргом. Органічна взаємодія внутрішнього й зовнішнього боргів, забезпечення їх безперешкодного взаємного заміщення на основі здійснення єдиної боргової політики, об'єктивність планування операцій із залучення, обслуговування та погашення державних запозичень дозволять: оптимізувати період обігу, погашення та прибутковість державних цінних паперів; мінімізувати несприятливий вплив коливання курсів іноземної валюти й відсоткових ставок на міжнародних фінансових ринках на величину державних запозичень; оптимізувати бюджетні видатки на обслуговування державного боргу; своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання перед кредиторами [4].

Таким чином, важливими є показники державного та гарантованого державою боргу в розрізі валют погашення з метою визначення ризику знецінення національної грошової одиниці. В кінці 2018 року спостерігається чітке домінування боргу, який номіновано в іноземних валютах, а саме 70,85%, на протиположність 29,13% боргу в національній валюті (Рис.2). Сформована валютна структура державного боргу посилює вразливість вітчизняної фінансової системи до валютних ризиків, а з урахуванням тенденції укріплення долара відносно до інших валют призводить до збільшення витрат на обслуговування боргових зобов'язань [5].

Рисунок 2. Державний та гарантований державою борг станом на 2018 р. (в розрізі валют погашення), %
 Джерело: складено авторами за даними Державної казначейської служби України [9]

Крім того, стимулююча податкова політика передбачає зростання рівня державних витрат, скорочення рівня податків та взаємозв'язок між зростанням рівня державних видатків і скороченням рівня податків. За стримуючої податкової політики відбувається зниження рівня державних видатків і збільшення рівня податків. При цьому враховується взаємозв'язок між зниженням рівня державних витрат і збільшенням рівня податків [6].

Висновки. Збереження збалансованості, стійкості та стабільності бюджетів різних рівнів є стратегічним завданням бюджетної політики, особливо в умовах трансформаційних змін. Бюджетна збалансованість характеризується співвідношенням бюджетних витрат і надходжень, їх пропорційною зміною в умовах економічної невизначеності.

Ефективна боргова політика призводить до покращення рівня збалансованості державного бюджету та підвищення економічного розвитку країни. Результатом її проведення має стати зменшення поширення кризових явищ і фінансових ризиків, а також зниження загального боргового навантаження на економіку.

Реалізація бюджетної збалансованості, як наслідок подолання дефіциту бюджету і мінімізація державного боргу передбачає удосконалення політики щодо дефіциту бюджету та державного боргу; скорочення дефіциту державного бюджету, державного боргу та державних гарантій та відповідно встановлення їх граничних обсягів; оптимізація структури державного боргу, диверсифікація інвесторської бази та інструментів запозичень; здійснення дієвого контролю за станом державного боргу; обґрунтування обсягів позик для реалізації проектів соціально-економічного розвитку країни.

Важливими є забезпечення ефективної взаємодії валютної і бюджетної політики як одного з найважливіших факторів розвитку економіки шляхом реіндустріалізації та модернізації. Вирішення цих питань передбачає об'єктивну оцінку ситуації у вітчизняній та світовій економіці, врахування реальних можливостей країни в досягненні головних стратегічних цілей та забезпеченні економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Коляда Т. А. Проблемы координации фискальной и монетарной политики государства в условиях глобального роста государственного долга и дефляционных тенденций: уроки для Украины. *Journal of*

Corporate Management and Economics «Maneko». Bratislava: Institute of Management of Slovak University of Technology in Bratislava. 2013. № 2. С. 209-219.

2. Береславська О. Чинники курсової нестабільності в Україні. *Вісник НБУ*. 2009. № 2. С. 8–14.

3. Шпенюк О. Є. Нестабільність валютних курсів в умовах. *Ін-т екон. та прогнозув. НАН України*. 2011. № 41. С. 64–75.

4. Пасічник Ю. В. Стратегія боргової політики держави: сучасні тенденції та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 4. С. 96-99.

5. Гусаревич Н. В. Боргова політика в умовах трансформації економіки. *Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди*. 2019. № 43. С. 145–151.

6. Скоропад І. С., Гарасимчук О. В. Фіскальна політика як спосіб наповнення державного бюджету. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 714. С. 529–533.

7. Матеріали офіційного сайту Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

8. Igor Chugunov, Valentyna Makohon and Yuliya Markuts. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. *Problems and Perspectives in Management*. 2019. Vol. 17(4), 252-261.

9. Матеріали офіційного сайту Державної казначейської служби України. URL: www.treasury.gov.ua/

10. Матеріали офіційного сайту Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>

11. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

12. Markuts Y. I., Adamenko I. P., Husarevych N. V. Consolidated budget as a tool for social development. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. V. 3. No. 26, 493-500.

References

1. Kolyada, T. A. (2013). Problems of coordination of fiscal and monetary policies of the state in the context of global growth of public debt and deflationary trends: lessons for Ukraine. *Journal of Corporate Management and Economics «Maneko»*. Bratislava: Institute of Management of Slovak University of Technology in Bratislava. No. 2, 209-219 [In Rus.].

2. Bereslavska, O. (2009). Chynnyky kursovoyi nestabil'nosti v Ukrayini [Factors of exchange rate instability in Ukraine]. *Visnyk NBU - Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 2, 8–14 [In Ukr.].

3. Shpeniuk, A. E. (2011). Nestabil'nist' valyutnykh kursiv v umovakh hlobalizatsiyi [Instability of exchange rates in the conditions of globalization]. *In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrayiny - Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine*, 41, 64–75 [In Ukr.].

4. Pasichnyk, Y. V. (2015). Stratehiya borhovoyi polityky derzhavy: suchasni tendentsiyi ta perspektyvy [Debt Policy Strategy of the State: Current Trends and Prospects]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu - Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, 4, 96-99 [In Ukr.].

5. Husarevych, N. V. (2019). Borhova polityka v umovakh transformatsiyi ekonomiky [Debt policy in the conditions of economic transformation] *Ekonomichnyy visnyk universytetu. Pereyaslav-Khmelnytskyi derzhavnyy universytet imeni Hryhoriya Skovorody - Economic Herald of the University. Pereyaslav-Khmelnytskyi State University named after Gregory Skovoroda*, 43, 145–151 [In Ukr.].

6. Skoropad, I. S. & Garasymchuk, O. V. (2011). Fiskal'na polityka yak sposib napovnennya derzhavnoho byudzhetu. [Fiscal policy as a way of filling the state budget]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lviv's'ka politekhnika» - Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 714, 529–533 [In Ukr.].

7. Official web-site of the National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/>

8. Igor Chugunov, Valentyna Makohon and Yuliya Markuts (2019). Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. *Problems and Perspectives in Management*, 17(4), 252-261 [in Eng.].

9. Official web-site of the State Treasury of Ukraine. Available at: www.treasury.gov.ua/

10. Official web-site of the Ministry of Finance of Ukraine. Available at: <https://www.minfin.gov.ua/>

11. The Budget Code of Ukraine dated 08.07.2010 № 2456-VI. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

12. Markuts, Y. I., Adamenko, I. P. & Husarevych, N. V. (2018). Consolidated budget as a tool for social development. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, V. 3. No. 26, 493-500 [in Eng.].

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Гусаревич Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: asshattan@ukr.net

orcid.org/0000-0002-8266-8498

Researcher ID: B-4192-2018

Маркуц Юлія Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: j.markuts@gmail.com

orcid.org/0000-0002-5131-1592

Researcher ID: M-5090-2016

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Гусаревич Наталья Владимировна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов Киевского национального торговельно-экономического университета
e-mail: asshattan@ukr.net

Маркуц Юлия Игоревна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Киевского национального торгового-экономического университета
e-mail: j.markuts@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHORS

Husarevych Nataliia, Ph.D. in Economics, Associate Professor of Finance Department
Kyiv National University of Trade and Economics;
e-mail: asshattan@ukr.net

Markuts Yuliya, Ph.D. in Economics, Associate Professor of Finance Department
Kyiv National University of trade and Economics
e-mail: j.markuts@gmail.com

Подано до редакції 06.03.2020

Прийнято до друку 27.03.2020

УДК 517.948:330.105

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-45-135-138>

**КАРАГАНОВ ПРОТИВ ЛЕОНТЬЕВА –
ЕСТЬ ЛИ НЕПРАВИЛЬНОЕ ПОНИМАНИЕ МОДЕЛИ ЛЕОНТЬЕВА?**

Сабрина Калинкова

Актуальность темы исследования. Межотраслевой баланс – это инструмент с уникальными качествами для анализа и проектирования экономического развития. Эволюция экономических систем также влияет на сам баланс и отношение исследователей к нему.

Постановка проблемы. По этой причине интерес представляет мнение одного из известных экономистов – профессора Караганова об основных формулировках модели Леонтьева. Это базовые показатели, изученные с помощью модели, характер которой не подлежит изменению.

Постановка задачи, цели исследования. Целью статьи является обоснование несостоятельности критики модели межотраслевого баланса Леонтьева профессором Сергеем Карагановым.

Метод или методология проведения исследования. Использован метод анализа научной литературы и метод сравнения.

Изложение основного материала (результаты работы). В самом начале статьи профессора Караганова представлено неверное изложение структуры модели Леонтьева. Межотраслевой баланс одновременно отражает каждую из отраслей в двойной роли – производителя продукции и поставщика продукции собственного производства для других отраслей для удовлетворения их производственных потребностей. Профессор Караганов демонстрирует явное отсутствие знаний о межотраслевом балансе (модель «затраты-выпуск»), представляя в ложном свете каждую из отраслей национальной экономической системы. По его словам, отрасли народного хозяйства делятся на производящие и потребляющие отрасли. Тот факт, что в балансе межотраслевых связей отрасли промышленности не делятся на производство и потребление продукции, остается вне поля зрения профессора Караганова. В каждый момент времени каждая отрасль представлена как в роли производителя продукции, так и в качестве потребителя продукции других отраслей в связи с производством собственной продукции.

Выводы в соответствии со статьей. В настоящее время модель Леонтьева используется исключительно благодаря ее аналитическим возможностям, и основной причиной этого является наличие множества методологических и информационных сложностей. Но особенно важно прояснить, что эти сложности, существующие вне и независимо от модели, не делают модель неправильной или неприменимой для использования. Обстоятельства, представленные профессором Сергеем Карагановым, являются лишь некоторыми примерами неправильного понимания возможностей модели, приводящими к приписыванию ей проблем, которые на самом деле не существуют.

Ключевые слова: Леонтьев, межотраслевой баланс, модель «затраты-выпуск», отрасли народного хозяйства, производители, потребители.

КАРАГАНОВ ПРОТИВ ЛЕОНТЬЕВА – ЧИ Є НЕПРАВИЛЬНЕ РОЗУМІННЯ МОДЕЛІ ЛЕОНТЬЕВА?

Сабрина Калінкова

Актуальність теми дослідження. Міжгалузевий баланс – це інструмент з унікальними якостями для аналізу і проектування економічного розвитку. Еволюція економічних систем також впливає на сам баланс і ставлення дослідників до нього.